

OPIS PROGRAMU EDUKACJI JĘZYKOWEJ I SPOŁECZNEJ „Mądra szkoła czyta dzieciom”

Fundacja „Cała Polska czyta dzieciom” zaprasza szkoły w całym kraju do udziału w programie „Mądra szkoła czyta dzieciom”. Rekrutacja do Programu trwa od 15 września na www.calapolskaczytadzieciom.pl. Czekamy na Wasze zgłoszenia!

Kilka słów o Programie

W 2003 roku Fundacja zapoczątkowała program „Czytające szkoły”, który dziesięć lat później został przemianowany na „Mądra szkoła czyta dzieciom”. W 2006 roku Fundacja przeprowadziła [badania efektów czytania dzieciom](#) w placówkach wychowawczo-edukacyjnych (przedszkolach i szkołach), które jednoznacznie potwierdziły ogromną skuteczność głośnego czytania uczniom przez nauczycieli we wspieraniu ich rozwoju językowego i społecznego.

MEN od początku naszych starań o wprowadzenie czytania do szkół stało na stanowisku, że Fundacja powinna to załatwiać bezpośrednio z samorządami i ze szkołami. Obecnie, z uwagi na bezprecedensowy rozwój i wszechobecność nowych technologii, które negatywnie wpływają na rozwój emocjonalno-umysłowy i społeczny dzieci, staje się oczywiste, że potrzeba czytania dzieciom w szkole jest jeszcze bardziej pilna.

Na spotkaniach z Ministrami Edukacji Narodowej panią Barbarą Nowacką w 2024 r. oraz z Sekretarz stanu w MEN panią Katarzyną Lubnauer w 2026 r. otrzymaliśmy informację, że wprowadzenie czytania do szkół nie leży w gestii MEN i powinniśmy się zwrócić do lokalnych samorządów oraz do samych szkół, które mają szerokie uprawnienia w kwestii decydowania o sposobie realizacji podstawy programowej.

Podczas XXV Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom w maju 2026 roku bajkowe parady dzieci w całym kraju zaniósł władzom samorządowym petycje o wprowadzenie na stałe do programu przedszkoli i szkół codziennego czytania im przez nauczycieli na głos na zajęciach i lekcjach. Mamy pozytywny odzew i już zostaliśmy zaproszeni m.in. do warszawskiego ratusza na spotkanie w sprawie czytania uczniom.

Obecnie ruszamy z kolejną odsłoną programu „Mądra szkoła czyta dzieciom”, tym razem zwracając się bezpośrednio do szkół, które serdecznie zapraszamy do współpracy.

Geneza i założenia Programu w szkołach

1. Punktem wyjścia jest sytuacja rozwojowa współczesnych dzieci i młodzieży:

- narastające problemy z mową i rozumieniem języka; trudności w komunikacji;
- drastyczne obniżenie się zdolności koncentracji i wyobraźni;
- spadek umiejętności budowania bliskich relacji oraz przyjaźni z rówieśnikami;
- zanik przekazu wartości moralnych pomiędzy generacjami;
- przejęcie przez influencerów funkcji autorytetu i wzorca dla dzieci i młodzieży;
- anemia emocjonalna — narastające problemy psychiczne i społeczne młodego

pokolenia.

2. Główne przyczyny deficytów rozwojowych dzieci:

- niedostatek wspierającej zdrowy rozwój obecności rodziców/rodziny w życiu dziecka i brak adekwatnych do wieku umiejętności językowych wyniesionych z domu;
- nadmiar czasu spędzanego przez dzieci przed ekranami;
- brak narzędzi, by nadrobić deficyty językowe dzieci w szkole; korepetycje z języka polskiego, do których ucieka się część rodziców, nie są rozwiązaniem systemowym.

3. Skutki deficytu umiejętności językowych i społecznych młodego pokolenia:

- problemy z nauką, rezygnacja z dalszego kształcenia się, ograniczone perspektywy zawodowe, gorsza jakość życia z powodu braku wiedzy i złych decyzji;
- brak motywacji do samorozwoju, zainteresowań i pasji, poczucie braku sensu i nudy;
- trudności w budowaniu i utrzymaniu bliskich i dobrych relacji; brak współpracy;
- nieprzygotowanie do samodzielnego życia oraz założenia dobrej i stabilnej rodziny;
- wykluczenie kulturowe, wyobcowanie społeczne, frustracja, poszukiwanie łatwych rozwiązań problemów (przemoc, ucieczka w uzależnienia) i winnych swojej sytuacji;
- powszechny kryzys wrażliwości społecznych i moralnej – obelżywy język, narastanie postaw egoistycznych i aspołecznych oraz zachowań nieuczciwych i agresywnych;
- samotność, spadek odporności psychicznej – depresje, samobójstwa;
- obniżenie się poziomu umysłowego społeczeństwa –większa wypadkowość, działania ryzykowne, gorszy stan zdrowia, spadek postępu i innowacyjności gospodarki, niższy poziom usług społecznych, wzrost przestępczości, spadek jakości życia.

Przytaczamy profetyczne słowa Jima Trelease'a, amerykańskiego promotora czytania dzieciom i autora międzynarodowego bestsellera *Read-Aloud Handbook* (Podręcznik głośnego czytania), ideowego patrona naszej Fundacji:

„Naród, który mało czyta, mało wie. Naród, który mało wie, podejmuje złe decyzje – w domu, na rynku, w sądzie, przy urnach wyborczych. Niewykształcona większość może przegłosować wykształconą mniejszość. To bardzo niebezpieczny aspekt demokracji”.

Planowane ograniczenie używania smartfonów w szkole jest krokiem w dobrą stronę. Tym bardziej warto wypełnić „pustkę po smartfonach” nową aktywnością dla umysłu dzieci – wciągającą je, mądrą lekturą czytaną przez nauczyciela z życzliwością, nie na stopnie, ale dla ich przyjemności.

Dlaczego proponujemy czytanie dzieciom w szkołach?

Nasze doświadczenie oraz zagraniczne przykłady i badania potwierdzają, że jest to bardzo skuteczny i przyjazny dzieciom sposób wspierania ich wszechstronnego rozwoju. Nie wymaga dodatkowego czasu ani nakładów finansowych, tylko nowego podejścia do kształcenia uczniów, uznającego, że czytanie jest ważnym i skutecznym narzędziem nauczania języka – głównego narzędzia edukacji – oraz bardzo demokratycznym sposobem wyrównywania deficytów językowych, który służy wszystkim uczniom. Poprawia też zachowania i relacje w klasie oraz buduje więź z czytającym nauczycielem, co pozytywnie przekłada na motywację do nauki!

Dzieci uczą się języka poprzez słuchanie i rozmowy. Przekazywane treści muszą być dla

nich zrozumiałe, ciekawe i emocjonalnie angażujące, by z chęcią poświęcały im uwagę. Za sprawą codziennego słuchania dobrych i mądrych książek (proponujemy tytuły ze [Złotej Listy](#) Fundacji) **po kilku miesiącach dzięki wzbogaceniu słownictwa dzieci będą lepiej rozumiały teksty i polecenia na lekcjach, wydłuży się ich przedział uwagi, wzrośnie też ich motywacja do uczenia się.** Tak, trochę to potrwa, zanim w mózgach dzieci, którym nikt nie czytał, powstaną nowe połączenia neuronalne obsługujące słuchanie w skupieniu, rozumienie i czerpanie przyjemności z lektury. Czytanie dzieciom to nauka języka bez stresu, w atmosferze spokoju i zaufania do nauczyciela, który przez 20 minut jest dla uczniów, daje im swoją niepodzielną uwagę i życzliwość, niczego w zamian nie oczekując, ponieważ czyta im nie na stopnie i nie w celu odpytywania, a dla wspólnej przyjemności. Jedyną „pracą” dzieci jest wtedy słuchanie i budowanie we własnej głowie obrazów, które podsuwa im wyobraźnia. Jak powiedział nam wieloletni polonista i dyrektor szkół różnych szczebli, który od początku ze swoimi klasami uczestniczył w programie czytania w szkole: „To jest jedyny czas, kiedy nauczyciel coś daje uczniom i nic od nich nie chce w zamian. To jest dar, który uczniowie bardzo doceniają”. A po lekturze warto pozostawić dzieciom swobodną przestrzeń na rozmowę, wymianę wrażeń, dyskusję lub w przypadku najmłodszych – na rysowanie.

Bardzo ważne jest równoczesne uświadamianie rodzicom, że dom jest nadal najważniejszą szkołą języka i życia oraz że powinni z dziećmi dużo rozmawiać i czytać im 20 minut dziennie. Codziennie!

Etapy programu „Mądra szkoła czyta dzieciom”

1. Wprowadzenie czytania dzieciom 20 minut dziennie. Codziennie!

w chętnych placówkach na lekcjach we wszystkich klasach od I do VIII, a także w szkołach ponadpodstawowych, gdzie uczniowie mają problemy językowe.

Proponujemy do wyboru dwa sposoby realizowania Programu:

Metoda 1 – rekomendowana dla klas I-III

Codziennie na jednej lekcji nauczyciel/ka czyta uczniom na głos przez 20 minut ciekawą, dobrą literacko i mądrą książkę, np. wybraną wspólnie (patrz też: [Złota Lista](#) wg kategorii wiekowych i z recenzjami).

Cenna jest też rozmowa z dziećmi po lekturze dla wyrażenia przez nie emocji czy przemyśleń. Młodsze dzieci mogą swoje wrażenia z lektury przedstawić rysunkowo.

Metoda 2 – rekomendowana dla klas starszych

Propozycja na bazie doświadczeń przeznaczonej do likwidacji szkoły w Bostonie, opisaney przez Jima Trelease’a w książce „Read-Aloud Handbook”, której nowy dyrektor wprowadził codzienne czytanie uczniom i dyscyplinę. W ramach nowej rutyny dzień szkolny zaczynał się od 10 minut czytania uczniom na lekcji przez nauczycieli, a na ostatniej lekcji

wszyscy umiejący czytać uczniowie oraz nauczyciele czytali sobie przez 10 minut przyniesione przez siebie własne drukowane teksty: książki.

pisma itp. Po dwóch latach od wprowadzenia czytania przez nauczycieli, uczniowie zaczęli osiągać bardzo dobre wyniki w nauce, poprawiło się ich zachowanie i pojawiły kolejki chętnych do zapisu do szkoły.

Proponujemy, by przy wyborze tej metody, jeśli część uczniów w klasie nie potrafi jeszcze czytać samodzielnie, nauczyciel nadal czytał klasie.

2. **Przeprowadzenie** – po kilku miesiącach codziennego czytania uczniom – **badania efektów czytania uczniom w szkołach** jako metody zahamowania i odwrócenia kryzysu językowego i społecznego młodego pokolenia.

**Zapraszamy wszystkie szkoły do udziału w Programie
„Mądra szkoła czyta dzieciom”!**